

La gallina

(ALDC, VI, L 81. La gallina)

En aquest mapa fem visible només el tractament de la -LL- llatina de GALLĪNA, deixant de costat la palatalització de G- i la variació de la vocal final (veg. PALDC, IV, mapa 477 i I, mapa 3, respectivament).

Gallina és el resultat en tot el domini lingüístic, tret d'una part del mall. on es diu *galina*. En llat. sembla que hi havia algun cas de *galina*, una norma, que actuava eventualment, de simplificació de les geminades en posició pretònica quan seguia síl·laba llarga (com BALLĒNA > BALENA), però que, adaptant-se a GALLUS, apareixia quasi sempre GALLĪNA. De tota manera, comptem amb algun testimoni a partir de GALĪNA com passa en el fr. ant. *geline*, on el tancament de A en e implica posició lliure en llat. (cf. el der. *gelinotte* 'gallina d'aigua; ocell de pas'), però el fr. posterior va substituir el mot per *poule* (< PŪLLA).

Quant a la forma cat., no es poden deduir possibles casos de *galina* a causa de l'ambigüïtat de la grafia *l* del cat. ant.; el fet que el fenomen no s'hagi registrat en cat. continental i que d'aquí s'hauria transmès a l'insular permet concloure que es tracta d'un fenomen exclusiu del mall., o millor, d'una part del mall. Dues explicacions possibles, però gens segures: a) una dissimilació de palatals de [ǵəlinə] en [ǵəlīnə], car l'articulació de [ǵ] coincideix amb la de [ʎ] en la major part de poblacions; b) una deixalla dels hàbits fonètics dels occitans que van intervenir en la conquesta i colonització de Mallorca i que deien *galina*, d'acord amb l'habitual simplificació de la geminada llatina -LL-, com

MAMĪLLA > *mamela*.

Gallina és l'únic mot normatiu des del DOrt, 1917.

